

**СТРАТЕГИЯ И ИНОВАТИВНА
АВТОРСКА ПРОГРАМНА СИСТЕМА
ЗА РАЗВИТИЕ НА ДЕТСКА ГРАДИНА
„СВЕТЛИНА”
гр. СТАРА ЗАГОРА**

2021-2024 год.

Съдържание

Въведение

1. Авторска концепция.
2. Референтни документи.
3. Стратегия за развитие на детска градина „Светлина” за периода 2016-2024.
 - 3.1. Ресурс и приоритети на детска градина „Светлина”.
 - 3.2. Мисия.
 - 3.3. Визия.
 - 3.4. Ценност.
 - 3.5. Цел.
4. Теоретични основания за структуриране съдържанието на програмната система.
 - 4.1. Подходи и принципи за реализиране на стратегията.
 - 4.2. Форми на педагогическо взаимодействие.
5. Иновативни практики за повишаване на квалификацията на педагогическия екип.
6. Мониторинг и контрол на стратегията.
7. Бюджет и финанси.
8. Приложения.
9. Тематично разпределение на формите на педагогическо взаимодействие по възрастови групи.

ВЪВЕДЕНИЕ

Основна теоретична теза в разработването на тази стратегия е да обвържем нашите виждания за реализирането на направленията от Държавните образователни стандарти със създаването на модел за предучилищно възпитание съобразно потребностите на децата и техните семейства от грижа в общественото предучилищно възпитание. В стратегията представяме виждането си за предучилищно възпитание, отразено в държавната стандартизация, съхранявайки нашата творческа идентичност като екип от професионалисти.

Представената разработка е програмна система както по съдържание, така и по структура. Тя е един възможен вариант за реализиране на целите в педагогическия процес в детската градина с достигане на критериите от Държавните образователни стандарти.

Стандартът е общопризнато правило и норма, служещ като критерий за състоянието на очаквания краен резултат. В образователната сфера стандартът като критерий определя какво трябва децата да знаят и да могат да правят в края на учебния период по определено образователно направление.

Независими от насочеността на образованието, стандартите се определят чрез учебните планове, програми и образователното съдържание, нужно за достигането на очакваните резултати от образованието.

Създаването на националните образователни стандарти в различните страни от Европейския съюз /Германия, Великобритания, Франция и други/ се осъществява по различен начин, отчитайки много важни национални характеристики. Общото в цитираните по-горе страни е това, че реформите в образователните им системи и въвеждане на стандартизиране в образованието е подкрепено от широките политически кръгове с единствена цел – издигане образователното и професионално ниво на нацията и просперитета на държавата.

В англосаксонските страни – Англия, Канада, Австралия – силно влияние върху стандартите в образованието оказват философията и педагогиката на прагматизма, за разлика от академично енциклопедичната насоченост на образованието във Франция, Италия, Япония и Русия.

Краткият анализ показва необходимостта от стандартизирането на образователното съдържание и свързаните с него цели, което в никакъв случай не изключва творчество.

Важно е да се отчете, че този процес е строго национален и привнасянето на модели и готови разработки е безпредметно, което се явява втората основна теза в разработките ни.

Трета теза в нашата работа е формулирана от У.Гренфилд *Истинската радост идва не от покой или богатства или от хорски хвалби, а от извършване на нещо, което си заслужава.* Водени от тази мисъл, материализирахме нашите идеи в стратегията за развитие на детска градина „Светлина”, които ще реализираме в следващите четири години.

1. АВТОРСКА КОНЦЕПЦИЯ

За иновативна авторска програмна система на ДГ „Светлина” гр.Ст.Загора,
представена от

доц. д-р. Камелия Бориславова Галчева, ПУ „П.Хилендарски” –
Пловдив

гл.ас. Георги Иванов Галчев, „Педагогическа къща Галчев” – Пазарджик

Предучилищното възпитание възниква преди повече от 130 години като авторска идея на Никола Живков (1882) и се утвърждава и свързва възхода си имената на Д.Кацаров, П.Касабова, С.Аврамова, Е.Петрова, чиито авторски модели го нареждат на достойно място в световното предучилищно възпитание.

През 90-те години на XX век с утвърждаване на либералното управление в България се появи и нуждата от нови модели за възпитание, респективно нови възгледи и нови програми. Нашият принос към тази промяната материализирахме със създаването на наша авторска детска градина „Дъга” гр. Пазарджик и последвалата я програма „Идеи за всеки ден в детската градина (1995), одобрена от МОН с протокол №5, от 16.04.1998 и съпътстващата я теория, отразена в над 60 заглавия за педагози, родители и деца, одобрена от МОН. Отделни страни на авторската ни концепция са разработени в над 200 статии публикувани у нас и в чужбина.

Нашето разбиране за възпитанието и образованието на децата от предучилищна възраст се вмести в следната рамка:

а/ На първо място възпитателната теория и практика е насочена към формиране на личността на детето. В основата ѝ е теорията на Юри Бронфенбренер за процеса на човешкото развитие като взаимодействие между индивида и заобикалящата го среда. Специфичният път на развитие на всеки индивид е резултат от влиянието на околната среда върху даден човек – родители, приятели, детска градина, училище, работа и т.н. По тази причина Бронфенбренер разбира своята теория за човешкото развитие като теория на екологичните системи. Нашите разбирания за възпитателния процес се доближават до тези на Бронфенбренер, но надхвърлят границите на екологичната връзка „човек-природа” и са повече в сферата на социалната екология, наричана още „екология на човека”. Водещо е разбирането ни за необходимостта от формирането на еко(био)центрично

поведение (човекът – част от природата), имащо за цел за преодоляването на антропоцентризма (човекът – господар на природата). В продължение на повече от двадесет и пет години теоретически разработваме и практически апробираме модел за предучилищно възпитание под мотото „Да съхраним детството на детето” с непрекъснато обновяващи компоненти, следейки световния опит в сферата на възпитанието на детето.

Във фигура № 1 е представена картината на човешкия ресурс от гледна точка на екологията на човека.

Фигура № 1

Във всеки от посочените елементи на средата живеят субекти, които реализират взаимодействие със субекти от останалите две сфери. Тези връзки между участващите страни подлежат на педагогизиране и от ефективността на тази важна за човешкото общество зависи хармонизиране на връзките в цялата социалната екосистема. Във фигура № 2 е посочена динамиката на нарастването на групите субекти които имат значение за функционирането на социалната екосистема.

Фигура № 2

б/ На второ място разработваме нашите виждания върху основата на задълбочен критически анализ на постигнатото в системата на предучилищното възпитание у нас, както и на световните тенденции за личностно формиране, отчитайки и допусканите досега слабости. Новите ни виждания реализираме в няколко посоки:

- ✓ Актуализиране целта на възпитанието съобразно характерните особености на предучилищната възраст.
- ✓ Определяне позицията на детето в педагогическия процес.
- ✓ Конкретизиране на основните въпроси на възпитателния процес.

За основна цел на възпитателната работа в приемаме СОЦИАЛИЗАЦИЯТА на детето и превръщането му в ЛИЧНОСТ. Промяната в позицията на детето и превръщането му в субект на възпитателния процес предполага проучване на актуалните детски потребности, които са в тясна връзка с мотивите, които ръководят до голяма степен детските интереси, желания и поведение.

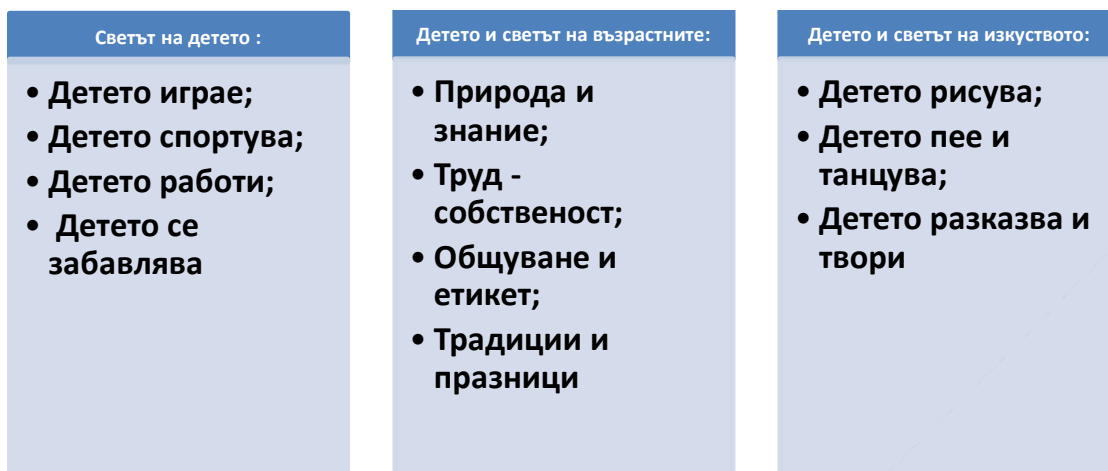
На фигура №3 е показано нашето авторско разбиране за възпитателния модел, приложим в условията на детската градина

Фигура № 3

Целта и позицията на детската личност във възпитателния процес налагат да се конкретизират възпитателните направления, в които ще се преследва целта на програмната система, която представяме във фигура № 4.

Фигура № 4

✓ Първото направление е насочено към физическото развитие на децата на основата на екологична и здравословна среда и създаване на условия за повишаване на физическата дееспособност и закаленост на детския организъм, хранене и формиране на разбиране за здравословен живот.

✓ Второто направление се свързва с формиране на положително отношение към заобикалящата природна и обществена среда на основата на по-пълни и точни познания за нея; възпитаване на положително отношение към собствеността; овладяване на културно поведение и елементи на етикета, приобщаване на децата към непреходните традиции в бита и културата на българския народ.

✓ Третото направление е насочено към изкуствата и творчеството като непродуктивна дейност.

Възпитателните цели се извеждат и конкретизират от описаните възпитателни направления.

Придържаме се към подходи с непреходно значение, които научно обосновават педагогическия процес. Те са представени във фигура № 5.

Фигура № 5

в/ На трето място осъвременяваме възпитателното взаимодействие на педагога с деца и родители, като предлагаме прилагането на иновативни форми и интерактивна организация на дейността в тях:

- ✓ Осъвременяване връзките и отношенията, в които са поставени основните дейности във възпитателния процес на детската градина.
- ✓ Подбор и структуриране на приемливо познавателно съдържание съобразно посочени възпитателни направления за реализиране на поставената цел.
- ✓ Засилено присъствие на различните видове и типове игра в разнообразните ѝ форми на битийното съществуване.
- ✓ Създаване на диагностична система, която обективно, периодично и комплексно да отчита постиженията на децата и учителите.
- ✓ Създаване на система за приобщаване на родителите към проблемите на възпитателната работа в детската градина.

Практическата реализация на посочените по-горе виждания ще обвържем с наши нови решения, конкретизирани в програмната система за всяка възрастова група.

2. РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ И ПОДДЪРЖАЩА ЛИТЕРАТУРА

1. ЗАКОН за предучилищното и училищното образование, Обн. ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.
2. ЗАКОН за закрила на детето, Обн., ДВ, бр. 48 от 13.06.2000 г., кн. 7/2000 г., стр. 12 т. 1, р. 3, № 190
3. КОНВЕНЦИЯ ООН за правата на детето, Приета от ОС на ООН на 20.11.1989 г. Ратифицирана с решение на ВНС от 11.04.1991 г. - ДВ, бр. 32 от 23.04.1991 г. В сила от 3.07.1991 г.
4. НАРЕДБА № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование, Обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., в сила от 01.08.2016 г.
5. НАРЕДБА № 6 от 30.11.2015 г. за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, Обн. - ДВ, бр. 94 от 04.12.2015 г., в сила от 14.12.2015 г.
6. Галчев, Георги. Играта на детето. 1994.
7. Галчева, К., Г. Галчев и др. Идеи за всеки ден в детската градина. 1995.
8. Галчева, К., Г. Галчев. Възпитанието на детето. 1994.
9. Галчева, К., Г. Галчев. Детето и светът на възрастните. 1995.
10. Галчева, Камелия. 101 игри за екологично възпитание. 2001.
11. Галчева, Камелия. За екологичното възпитание на детето. 1993.
12. Галчева, Камелия. Неудобната педагогика. 2015.
13. Галчева, Камелия. Педагогическото взаимодействие с детето – XXI век. 2015.

3. СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ДЕТСКА ГРАДИНА „СВЕТЛИНА” ЗА ПЕРИОДА 2021-2024

Институционалното реформиране на предучилищното образование започва с промяна на целта, преследването на която ще доведе до очаквани резултати в личностното развитие на детето.

Стратегията е инструмент за планиране на управлението на детската градина и представлява система от свързани концептуални събития: анализ, решения и планиране на дейности за осигуряване хармонизирането на всички образователни политики и постигане на стратегическите цели.

Тя ще реализира заложените в предмета на Закона за предучилищно и училищно образование основни цели на предучилищното образование, които са изложени в чл. 5, ал. 1, както и за намеренията и задълженията на предучилищната институция в тази насока.

Стратегията за развитие на детската градина съдържа следните основополагащи елементи:

- ✓ Анализ на потребностите на децата и възможностите на детското заведение да ги задоволи;
- ✓ Оценка на наличните ресурси за изпълнение на програмната система;
- ✓ Дизайн на програмната система;
- ✓ Постиженията от практическото изпълнение на програмната система.

Детството е социокултурен феномен без еквивалент и неговото подценяване води до тежки социални последици за обществото в бъдеще.

Утвърждаването на ценността на детската градина като необходима за общественото ни съществуване институция налага:

- ✓ Представяне на детската градина като място, важно за формирането на социални и комуникативни умения у детето за неговата подготовка за живота и училището;
- ✓ Съхраняване и обогатяване на натрупан позитивен опит във възпитанието и обучението на детето;
- ✓ В детската градина всяко дете има равен шанс за развитие и напредък;
- ✓ Стимулиране на детската надареност, водени от тезата, че всяко дете има свои заложби, които трябва да бъдат открити и развивани.
- ✓ Приобщаване на семейството като съмишленик в реализирането на личностното формиране на детето, чрез сътрудничество и доверие.
- ✓ Издигане авторитета на учителите и зачитане на труда им като значим за формирането на детската личност.
- ✓ Преосмисляне на медийния образ на детската градина и отразяването на нейните постижения добронамерено, реалистично и обективно.
- ✓ Активно сътрудничество на работещите в детската градина с всички социални и обществени институции.

Принципи за приложение на подходите изграждащи стратегията развитие:

- ✓ Доброжелателен стил на общуване между всички субекти в системата „семејство-детска градина-институции”.
- ✓ Индивидуален подход в процеса на диалогичното общуване.
- ✓ Ефективни форми на сътрудничество „дете-възрастен” и „възрастен-възрастен”.
- ✓ Динамичност и бързо реагиране съобразно променящите се параметри на системата.

✓ Взаимодействие с всички структурообразуващи компоненти на социалната система.

Позоваването на подходите и техните принципи за реализиране на програмната система придават наукообразния смисъл на стратегията и нейните компоненти.

Основната цел се декомпозира в следните подцели:

✓ Формиране у детето на разбирането, че животът и здравето са ценности с непреходно значение:

✓ Формиране на умения за здравословен начин на живот, чрез хигиена, хранене, спорт и овладяване на норми за безопасен живот,

✓ Формиране на умения за хуманно-емпатийно взаимодействие на детето с деца и възрастни.

✓ Формиране на умения за положително отношение при взаимодействието на детето с природата.

✓ Формиране на умения за опазване на собствеността и отношение към труда и парите като първи стъпки в сферата на икономическото възпитание.

✓ Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот.

✓ Формиране у детето основите на гражданина на Република България чрез *съхраняване и утвърждаване на българската национална идентичност.*

✓ Формиране на социални умения и компетентности, необходими за успешна личностна реализация и активен граждански живот на детето в съвременните общности.

✓ Игровите форми на педагогическото взаимодействие в предучилищна възраст интегрират в себе си всички основни човешки дейности, каквито са комуникативната, съставена от общуване и взаимодействие с други деца и възрастни, ученето /познавателно-изследователската дейност/, включващо узнаване, откривателство и усвояване, и творческо-продуктивната дейност, съдържаща изобразителни, литературни, музикални, конструктивни и трудови действия.

Различните форми трябва да гарантират резултати в следните посоки:

- ✓ задоволяване на детските потребности от актуална информация;
- ✓ постигане осигуреност на детската себеизява и творчество;
- ✓ овладяване от децата на елементи на учебната дейност;
- ✓ разширяване свободата на педагога за действие;
- ✓ предоставяне на повече място за собствена изява и съобразяване с актуалните потребности на децата.
- ✓ Играта е неизменен спътник на човека през детството му и най-естественият начин за активно занимание и общуване с другите. Тя е поле за творческо преобразяване на заобикалящия го свят, независимо че преобразяването е само условно, символично, непродуктивно и неадекватно. В играта детето проявява самостоятелност, активност и творчество, поради което тя се явява едно от най-ефективното и приемливо средство и форма за възпитание и развитие на детето.

На фигура № 6 схематично са показани системите и подсистемите, изграждащи стратегията за изграждане и реализация на програмната система.

Фигура № 6

3.1. РЕСУРС И ПРИОРИТЕТИ НА ДЕТСКА ГРАДИНА „СВЕТЛИНА”

Детска градина „Светлина” се намира в подножието на Аязмото. В уютна и модерна среда се отглеждат, възпитават и обучават 200 деца от три до седем години, разпределени в 6 групи. Детска градина „Светлина” има свои символи по случай четиридесетия рожден ден /22.03.2016 г./ – Совата и знамето. Защитена марка, име, лого и слоган: ”Там, където се раждат мечтите” – 2018 г.

От 2019 г. детската градина има химн, вокална група „Слънчеви зайчета” от деца и вокална група „Светкавици” от учителите в детската градина.

От учебната 2014 година е базова детска градина, в която се провеждат практически занятия със студентите от Педагогическия факултет на Тракийския университет, гр. Стара Загора.

Кадрови ресурс: Детското заведение е обезпечено с необходимия квалифициран педагогически, медицински и помощно-обслужващ персонал. Педагогическият екип е от 12 учители (6-ма старши учители, 6-ма учители със стаж до 8 години; 8 помощник-възпитатели, от които 6-ма с квалификационен курс и 2-ма без такъв) В детското заведение няма текучество на учителски кадри.

Педагогическият екип на ДГ „Светлина” отговаря на новата образователна политика и на по-високите изисквания на родителите към атмосферата в детската градина чрез създаване модел и своя собствена програмна стратегия. Детската градина работи по посока на европейските критерии за качествено образование, а именно сътрудничество в изпълнение на общите идеи. Креативност, оригиналност и въображение отличават работата на работещите в детската градина, за да гарантират безопасността и незабравимо детство на поверените ни деца.

Собственият облик на детска градина „Светлина” сътворяваме в няколко направления:

1. Съвместни мероприятия с родителите:

- ✓ Залесяване на двора на градината.
- ✓ Разнообразяване кътовете за игра.
- ✓ Организиране на библиотека.
- ✓ Съвместно тържествено отбелязване празниците на България.
- ✓ Направата на „Арт Работилница“ с бащи и деца /2015/.
- ✓ Организиране на здравословно коктейл парти за дами и кавалери за Коледа, 2015г.
- ✓ Организиране съвместно с родители и деца и с Lunchbox уъркшоп /работилница с родители/ „Полезното-сладко“ за 8-ми март 2016 г
- ✓ Провеждане на ежегодни тренинги с родители на теми: „Влиянието на емоциите за развитие на детето”/2016/ и „Доверявате ли се на детската градина”/2016/.

2. Възпитаване на родолюбие:

Организиране на съвместна дейност с културните институти на града: Държавна опера, Драматичен театър “Гео Милев”; Куклен театър; библиотека „Родина”; Регионална библиотека „Захарий Княжески”; Исторически музей като „Най-доброто от нас“ – танцов празничен концерт на децата по случай 40-годишнината на детската градина; „Спектакъл Докосване“ – танцов спектакъл по класическа музика; „Приказки в Операта“ – пресъздаване по своеобразен начин от децата на либретото към операта “Вълшебната флейта“, операта „Хубавата Елена“ и балета “Лешникотрошачката“ /2014/; „Там, където се раждат мечтите”, „Цветята на малката Ида”, „Вкусът на времето”.

3. Възпитание в грижа към земята и хармонизиране на взаимодействията в системата „човек-природа”.

Ориентиране и включване на децата в дейности с реални ситуации и с екологична насоченост, при които те осъзнават истинските фактори за опазване и възпроизводство на средата около тях.

Участие в поход „Опознай природата” като част от общата стратегия за екологично възпитание на детето.

Участие в Маратона на четенето /2016 г./ под надслов „Спорт и здраве” като герои от приказки.

Членуване в Българско движение „Син флаг”, Еко училища и притежаване на „Зелен флаг”.

Организиране спортни дни с деца и родители.

4. Дейности за развитие на детската надареност:

- ✓ „Бага-Тур” - прабългарска школа за оцеляване;
- ✓ Плуване;
- ✓ Танци;
- ✓ Футбол;

Награди и отличия:

- ✓ Национална награда за „Любима детска градина”;
- ✓ Номинирани за годишните награди „Добрият Самарянин”;
- ✓ Отличени със „Зелен флаг” за Южна България;
- ✓ Първата детска градина с детски съоръжения от акация;
- ✓ Номинирани за награда в конкурса „Най-добрите сме ние” на детска телевизия „Аз мога, аз знам”/;
- ✓ Награда „Анастасия Тошева” от 2018 г.;
- ✓ Награда „Стара Загора” от 2018 г.;
- ✓ Национална награда „Достъп до добра храна 2020г.“

Екипът на детската градина има нагласите и разбирането, че бъдещето на детското заведение е в повишаване на качеството на възпитателно-

образователния процес и е мотивиран за прилагане на иновативен авторски модел, чрез който това да се случи.

Участие в проекти:

- „Сеансите по психомоторика” – основно средство за превенция и промоции на психичното здраве на децата от 3 до 7-годишна възраст” - съвместно с Община Стара Загора и ЦОИДУЕМ гр. София, през 2008г. Продължителност – една година със 120 броя деца. Участници в него бяха психолог, децата от детската градина, учителите и партньор-доброволец от Япония. Видим резултат от проекта е просторният и добре обзаведен физкултурен салон, обмяната на практически упражнения с партньора и подобро психично здраве на децата.
- Проект „Европейски корени” – детската градина бе домакин на финалната среща в Стара Загора. Гости ни бяха участници от Испания, Италия и Турция. Целта бе опознаване на традициите на миналото и настоящето на страните участнички – народни песни и танци, обичаи, работа с природни материали.
- „Чиста вода – здрави деца” – проект, спечелен по Дарителската програма на „Загорка” АД. Плувният басейн е единственият функциониращ в детска градина в Община Стара Загора. Година 2017; продължителност - 5 учебни години и текущо, обхват - 200 деца.
- Проект SEIN „Устойчиво образование сред природата” – партньорство по програма „Развитие на човешките ресурси”. ДГ „Светлина” е единственото учебно заведение от българска страна, в което чуждестранните партньори на проекта (Испания, Великобритания,

Австрия, Чехия, Унгария) пожелаха да наблюдават практики в естествена среда с природни материали.

- От 2017 г. детска градина „Светлина“ работи по проект „Да се храним разумно“ на Българско движение „Син флаг“, финансиран от Европейския съюз по програма за EYD 2015 – 2020г.“ /DCI-NSAED/2014/53/ „Eat responsibly! An action-oriented global learning program for EYD 2015 and beyond“/. Проектът обхваща пряко над 550 учебни заведения в България и Европа.

- „Училище на две скорости”, Компонент 1 – „Без звънец” по оперативна програма Развитие на човешките ресурси. Проектът бе насочен към нуждите на децата, изоставащи от учебния материал и насърчаване на творческата им самостоятелност - 2018/19г., обхват 230 деца и родители.

- Допълнително детската градина развива направления: взаимодействие семейство – детска градина - общество, като изгражда мрежи от взаимодействия с родители и институции като допълващо образование, включва културни дейности и други инициативи.

- Проект „Оптимизация на взаимодействието детска градина – семейство” – съвместно със СУ „Св. Климент Охридски”, Факултет по начална и предучилищна педагогика.

- Участие в проекта на Държавна опера Стара Загора “Viva la musica”. Четвърта година детската градина изнася самостоятелни спектакли, изградени върху най-добрите класически произведения –

“Докосване”, “Там, където се раждат мечтите”, “Цветята на малката Ида”,
"Приказки в Операта" и "Вкусът на времето.

- Участие в проекта „Атмосфера бъдеще - национален проект за качествено образование, ранно кариерно ориентиране и сътрудничество между институции с отношение към образованието.“

- MOV - upEarlyChildhoodEducation –
buildingsustainablemotivationandvalueparadigmforlife 580339-EPP-1-
2016-1-BG-EPPKA3-IPI-SOC-IN

- RoboticsVersusBullying - RoByErasmusproject Grant
AgreementNo. 612872-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA3-PI-FORWARD/
„Роботика срещу насилие“- RoBy

- ProSocialValuesErasmus+ 2017-1-IT02-KA201-036860 /
Просоциални ценности

В резултат на участието на детската градина в проекта с дейности и добри практики, тя стана част от международната общност „Просоциални ценности“. Чрез споделения опит се изградиха професионални партньорства с детски градини и училища от 10 Европейски държави всички членове на PSV мрежата и самостоятелни проектни партньорства. По този начин детската градина участва в Еразъм К3 проект, с доказано влияние на педагогически практики върху :

- изграждане на самостоятелна, адаптивна, критически мислеща - млада личност;

- информирани и социално инициативни родители и учители;

- повишено самочувствие и майсторство на учителите, съизмеримо в Европейски мащаб.

Целта на образованието е не само предаването на понятия, но и израстването на малките възпитаници чрез възприемане на ценности, които

ще ги направят носители на положителен принос в обществото. Детската градина се ангажира активно да уважава, предава и популяризира следните просоциални ценности:

- ✓ Мирът – като цел, споделена от всички, като състояние на духа, като активно търсене на решение на конфликти.
- ✓ Солидарност – като ангажимент да се помогне на всеки в нужда, без дискриминация по произход, способности, пол, социално състояние, възраст.
- ✓ Толерантност – като признание за стойността на другите, като визия за разнообразието, като източник на богатство.
- ✓ Уважение – като способност да приемате и да живеете в многообразие.
- ✓ Капиталност – като форма на правосъдие, която признава достъпа до права и възможности за всички лица.
- ✓ Сътрудничество – като способност да общуваме и да работим заедно, като признаваме стойността на приноса на всеки отвъд мярката на приноса.
- ✓ Взаимна помощ – като готовност за даване и получаване, като разбиране на грешката, като незаменима стъпка към растеж.
- ✓ Благодарност – като способност да даваме стойност и да признаваме приноса на другите и да знаем как да отвърщаме.
- ✓ Емпатия – като разбиране на другия и на себе си чрез другия, като преодоляване на бариерите на вербалната комуникация и отвореността към другите.
- ✓ Емоциите – като способност да приемаме собствените си емоции и чувствата на другите, да знаем как да разпознаваме душевните състояния, без да бъдем съкрушени.

✓ Позитивни връзки – като желанието за изграждане на взаимоотношения с другите, основани на уважение и положителна комуникация.

✓ Свободата – като основа за лични и други права, свобода на изразяване, мисъл и битие.

✓ Гражданството – като признание за приноса му за изграждането и поддържането на по-справедливо общество за всички.

✓ Образованието – като инструмент за разбиране на света и за реализиране на потенциал и таланти.

✓ Многоезичност и комуникация – като средство за приближаване до различни култури и схващане на нейните аспекти и богатство.

✓ Грижа за околната среда – като действие, насочено към разпознаване на човешкото същество, като част от екосистема, в която то трябва да действа като защита, а не като заплаха.

В проекта: Robotics Versus Bullying - RoBy Erasmus project Grant Agreement No. 612872-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA3-PI-FORWARD/ „Роботика срещу насилие“- RoBy, основната цел е да се развиват и разнообразяват формите, в които чрез роботика са застъпени уменията за превантивно и устойчиво възпитание по просоциално поведение и „не” агресия.

Водени от мисълта, формулирана от У.Гренфилд: „Истинската радост идва не от покой или богатства, или от хорски хвалби, а от извършване на нещо, което си заслужава”, материализирахме нашите идеи в стратегията за развитие, които ще реализираме в следващите години.

- Участие в проекта „Разнообразието от образователни форми – средство за повишаване благосъстоянието на детето“ / The variety of educational forms – means forenhancing the well-being of children.

KA1 – Learning Mobility of Individuals KA101 – School education staff mobility

Проектът изгражда устойчива система за работа, свързана и базирана изцяло на творчеството, ИКТ технологиите и игрите като неразривна връзка между учителите и децата в 21. век.

Акцентът е поставен в развиването на множествена интелигентност на детето, тъй като тя спомага то да осъзнае себе си в околния свят по-многопластово, да разбира и приема чужди гледни точки и да развива собствения си потенциал по-ефективно.

- Участие в проекта: „Играта в предучилищна възраст - образователни, социални и емоционални ползи” / „Pre-school play - educational, social, and emotional benefits”

KA1 – Learning Mobility of Individuals KA101 – School education staff mobility

Проектът интегрира единни европейски образователни стандарти основаващи се на принципи за ранното детско образование, описани в директивите на Европейската комисия: ЛЮБОПИТСТВОТО И ТВОРЧЕСТВОТО АКТИВНО ДЕТЕ - развитие на интелигентностите: социални, емоционални, когнитивни, сътрудничество, взаимно уважение, толеранс.

- Участие в Проект по национална програма „Успяваме заедно“, Познавателна програма за света на животните.

Новата концепция за екологично възпитание включена в проекта, е насочена у подрастващите да се натрупват не толкова фактологични знания за природата и формират умения за нейното опазване, колкото до възпитаване на комплекс от качества у личността, позволяващи ѝ да действа хармонично в обкръжаващата среда съобразно екологичните закони, които

съхраняват природата. Постигането на целите осъществихме чрез следните дейности: Посещение на спасителен център „Зелени Балкани“; Посещение на ферма за пчели; Изграждане на стълб за птици и насекоми в двора на детската градина;

3.2. МИСИЯ НА ДЕТСКА ГРАДИНА „СВЕТЛИНА”

Детската градина като обществена институция за отглеждане и възпитаване на детето от 3 до 7 години е призвана да съхрани детството на детето като самоценен период в живота на човека. Макар и кратък, този период само от четири години е с изключителна важност за развитието на детския потенциал и залагането на основни структурни компоненти на бъдещата личност.

Позовавайки се на ЗПУО, мисията на детска градина „Светлина” е да:

- ✓ Да удовлетворява социалната поръчка на родителите и обществото за създаването на комфортен психолого-педагогически микроклимат на детето от предучилищна възраст.

- ✓ Да организира възпитателно-образователен процес с отчитане на индивидуалните особености на детето от 3 до 7 години. Опазването на здравето и живота на детето. Създаване на условия за задоволяването на социалните детски потребности, чрез реализиране на иновативната авторска програмната система.

- ✓ Да удовлетворява потребностите на детето от неговата реализация във водещата да тази възраст дейност – играта, за развитието на физически и психически качества в подкрепа и в помощ на семейното възпитание.

- ✓ Да създава условия за стимулиране на конкурентостта като способност в процеса на взаимодействието „дете-педагог-родител” като равно поставени субекти.

- ✓ Да създаване конкурентна среда за повишаване на професионалните компетентности и кариерното развитие на педагозите и останалия персонал.

- ✓ Да организира на съвременна урбанизирана среда за хармонизиране на педагогическото взаимодействие и това с родителите.

- ✓ Да установява модели на сътрудничество, доверие и подкрепа за постигане на по-високи резултати от образователно-възпитателния процес.

- ✓ Да съхранява положителната визия на детската градина и да издига нейния обществен статус като институция за съхранение детството на детето и подготовката му за успешно обучение в училище.

- ✓ Да използва съвременни информационни технологии за ефективно сътрудничество със семейството и социалните партньори.

3.3. ВИЗИЯ НА СТРАТЕГИЯТА НА ДЕТСКА ГРАДИНА „СВЕТЛИНА”

Личностно-ориентираният модел е признаване правото на всеки за свободно самоопределение и индивидуално развитие, приемане на собствените задължения и тези към другите. Този модел включва няколко конструкти, които целево и съдържателно изграждат педагогическия процес в детската градина и определят визията ѝ.

1. Емоционалното и психическото благополучие за здраво и щастливо дете. Емоционалното благополучие на детето се свързва с емоционалната интелигентност, съдържанието на която са качествата, необходими за постигане на успех; способността да контролира собствените си и да разбира чувства и емоции на другите, да прави разлика между тях и да използва информацията, за да направлява мислите и действията си.

Изградените в детството здравни стереотипи ще останат като здравни навици и стил на живот. В този смисъл здравното възпитание е част от гражданското образование. То е предмет на валеологията, чиито основни проблеми на проучване са: здравето като биосоциална категория; механизми за опазване на здравето; методи за оценка на индивидуалното здраве; практически способности за съхраняване и укрепване на здравето; теория и методика на валеологичното образование.

За детето от предучилищна възраст храненето и възпитаването на отношение към храната е от особена важност за неговото здраве и емоционално благополучие. На храната и храненето дълги години се гледаше като на „зареждане” на организма с енергия. Положителното отношение към храната е сложна система от знания за различните видове храни; мотиви за консумирането на конкретни храни полезни за нашето здраве; овладяване на практически опит за консумиране на различни видове храни. Положителното отношение към здравословното хранене се възпитава още от детството.

2. Екология на детството.

Съществена новост в екологичното възпитание е заместване на разбирането за утилитарно отношение към околната среда и утвърдения **антропоцентричен подход** във взаимодействието на човека с природата с еко(био)центрично отношение.

В процеса на непрекъснатото обогатяване на способите за изчерпване на природните ресурси се създават и налагат следните стереотипи:

- Стереотип ”човек”— господар на природата.
- Стереотип, оценяващ природните дадености като „полезни и вредни”, „красиви и грозни”, „опасни и безопасни”, „нужни и ненужни” и други.

От антропоцентризъм към био[еко]центризъм:

Изразява се в новата парадигма, че природата не е за човека, а човекът е част от природата, което налага съгласуване на потребностите с екологичните изисквания и уважение към всички форми на живот.

Биосоциалните ценности определят и регулират отношението на отделния индивид, социална група и обществото към биологичното у човека. Те са механизъм и взаимовръзка на социалното и природното и регулират отношението на човека към неговите биологически характеристики и към външната природа. В йерархията на ценностната система биосоциалните ценности могат да заемат относително постоянно място в живота на човека. Те се проявяват в различни форми на връзка с природата.

Новата концепция за екологично възпитание е насочена у подрастващите да придобият не толкова фактологични знания за природата и умения за нейното опазване, колкото до възпитаване на комплекс от качества у личността, позволяващи ѝ да действа в обкръжаващата среда съобразно екологичните закони, които съхраняват природата. Така подчертаваме възпитателния аспект на педагогическата дейност, насочена към формиране на отговорно отношение у децата за природната среда. Целта на това възпитание в този смисъл се

явява екологичната култура, в основата на която лежи отговорното отношение на личността към природата.

Акцент в заложената система за екологично възпитание е положително отношение на детето към природата.

В основата на предлагания модел за екологично възпитание е преосмисляне на антропоцентризма, изразен в потребителската обществена позиция към природата и възприемане на новата обществена парадигма – еко[био]центризма – осмислящ по нов начин взаимодействието на човека с природата.

Новото екологично възпитание поставя няколко акцента:

- Целите са интегрирани и изведени от възпитателни аспекти на екологичното възпитание и неговата своеобразна цел за предучилищна възраст.
- Детето е активен субект, оценяващ поведение, дейности и събития и изказващо собствени оценъчни съждения. Включване на нови интерактивни методи на взаимодействие в учебно-възпитателния процес.
- Обогаляване разнообразието от педагогически форми на взаимодействие чрез проектна дейност с екологично съдържание, интегрирано в мини проекти. Всяка дейност за взаимодействие на детето с природата цели формиране на модели безопасно поведение на детето и хармонично взаимодействие на детето с природата.

Приемайки новия подход еко(био)центризъм, изразен в посланието “Човекът - част от природата” и неговата философска основа, изграждаме и възпитаваме нова екологична култура, в основата на която лежи отговорно отношение на личността към природата.

Иновативната система за екологично възпитание „Екология на детството” е пътят ни към едно ново разбиране за „Човек - част от природата”.

Този факт налага многопосочна екологизация на образователно-възпитателния процес в детската градина:

- ✓ непосредствено възприемане на природата с нейното многообразие (познавателното съдържание);
- ✓ дейността на хората, създаващи и опазващи природата;
- ✓ осъзнаване на човека като част от природата;
- ✓ разбиране на здравето като ценност, зависеща от състоянието на околната природа;
- ✓ осъзнаване на потребността от взаимодействие с природата.

3. Познавателно развитие. То се реализира чрез социализиращата функция на универсалните учебни действия [УУД].

УУД в широк смисъл означава саморазвитие и самоусъвършенстване, чрез съзнателно и активно овладяване на нов социален опит. В тесен смисъл УУД може да се определи като съвкупност от действия на детето обезпечаващи културната му идентичност, социалната му компетентност и самостоятелното усвояване на нов опит със социално за него значение.

Функции на УУД:

- ✓ Обезпечава самостоятелност при поставянето на целите и търсенето на решения за тяхното постигане чрез подбор на средства и способности на дейност;
- ✓ Детето се научава да учи, което е в основата на бъдещата му професионална мобилност, реализирана чрез учене през целия живот;
- ✓ Обезпечават формиране на широки познания за картината на света и придобиване на компетентности за действия в нея.

Умението да се учи предполага усвояването на компонентите на учебната дейност:

- ✓ Познавателни и учебни мотиви;
- ✓ Учебна цел;
- ✓ Учебни задачи;
- ✓ Учебни действия и операции.

Видове УУД:

- ✓ Познавателни УУД:
 - Познавателни общоучебни универсални действия;
 - Логически универсални учебни действия;
 - Постановка и решаване на проблеми.
- ✓ Комуникативни УУД:
 - Планиране на учебното сътрудничество;
 - Умения за задаване на въпроси;
 - Построяване на речеви изказвания;
 - Лидерство и партньорство.
- ✓ Личностни УУД:
 - Обезпечаващи ценностно-смисловата ориентация на детето;
 - Съотнасяне на етичните норми и знания към моралните норми;
 - Ориентиране в социалните роли и междуличностни отношения.
- ✓ Регулиращи УУД:
 - Целеполагане;
 - Планиране;
 - Прогнозиране;
 - Волева саморегулация;
 - Контрол;
 - Корекция;
 - Оценка.

4. Формиране на социални умения. Социалният опит на детето е неразривно свързан с опита от индивидуалното му развитие, изразяващо се личностната позиция като член на гражданското общество. Още в детска възраст се възпитават положителните отношения:

- ✓ отношение към хората;
- ✓ отношение към себе си;
- ✓ отношение към предметния свят.

Целите на гражданското възпитание трябва да са приоритетни в педагогическия процес и да се реализират в условията на социално-педагогически проекти. Целите на гражданското възпитание се композират в три посоки:

- ✓ овладяване на знания за околния свят;
- ✓ формиране качества на гражданина;
- ✓ формиране на гражданско поведение.

5. Стимулиране на детската креативност. Третото направление в нашето виждане за съдържанието на възпитателния модел е насочено към

развитие на надареността. Тя се открива още в периода до 7-годишна възраст. Този факт извежда потребността от индивидуалния диференциран подход за работа с надарени деца. Надареност са вродените индивидуални заложби на човека, които при правилно направлявани педагогически действия се развиват до способности. Способностите се проявяват в най-различни области в зависимост от видовете надареност. Водени от разбирането, че всяко дете е надарено и заслужава стимулиране на неговите заложби, детската градина има потенциал да поставя основите за развитие на детските способности в многопосочната палитра на надареността. Това намерение се постига чрез диференциацията в процеса на педагогическото взаимодействие, при който се гарантира, че всички деца, въпреки многобройните си различия, ще постигат очакваните резултати. Диференциацията е процес за напредък на децата чрез индивидуализиране на програмното съдържание, подбор на подходящи методи и индивидуални стратегии.

Видовете надареност са представени чрез фигура № 7

Фигура № 7

6. Формиране на комуникативни умения. Диалогичното възпитание е нов модел на технологично организиране на възпитателната дейност в търсенето на вариативност с цел утвърждаване на „субект-субектни отношения” чрез сътрудничество. То се изгражда върху фундаменталните постулати на хуманистичната педагогика. Диалогът е бил

технология за взаимодействие във възпитателните институции от древни времена. „Субект-субектните” отношения са част от идеята за демокрация, която води началото си от философите на античността.

В педагогическия процес залагаме на диалогичността. Диалог с децата, който да ги учи самостоятелно да разсъждават за смисъла на житейски, юридически, морални и социални въпроси, за свободата, отговорността, компромиса и отношението между хората, както и на практическото отработване на способности за разрешаването на емоционалните напрежения, проявата на търпимост и намиране на разумен компромис.

Визията на детска градина „Светлина” търпи обновления според новопоявили се възпитателни проблеми, произтичащи от потребностите на децата и техните родители.

3.4. ЦЕННОСТ НА ДЕТСКА ГРАДИНА „СВЕТЛИНА”

В над 130-годишното си съществуване институцията детска градина е вървяла само във възходяща посока.

Създаденият модел за обществено предучилищно възпитание се е наложил в социалното пространство като подкрепяща територия за отглеждане и формиране личността на детето съобразно обществения идеал. Автори с иновативни идеи непрекъснато са обогатявали педагогическия процес в детската градина.

Периодът на детството е самоценен и това задължава всички обществени структури да създават материален и интелектуален ресурс за неговото съхранение и развитие. Детството е социокултурен феномен без еквивалент и неговото подценяване води до тежки социални последици за обществото в бъдеще.

Утвърждаването на ценността на детската градина като необходима за общественото ни съществуване институция налага:

- ✓ Представяне на детската градина като място важно за формирането на социални и комуникативни умения у детето за неговата подготовка за живота и училището;
- ✓ Съхраняване и обогатяване на натрупан позитивен опит във възпитанието и обучението на детето;
- ✓ В детската градина всяко дете има равен шанс за развитие и напредък;
- ✓ Стимулиране на детската надареност, водени от тезата, че всяко дете има свои заложби, които трябва да бъдат открити и развивани.
- ✓ Приобщаване на семейството като съмишленик в реализирането на личностното формиране на детето чрез сътрудничество и доверие.
- ✓ Издигане авторитета на учителите и зачитане на труда им като значим за формирането на детската личност.
- ✓ Преосмисляне на медийния образ на детската градина и отразяването на нейните постижения добронамерено, реалистично и обективно.
- ✓ Активно сътрудничество на работещите в детската градина с всички социални и обществени институции.

3.5. ЦЕЛ

Институционалното реформиране на предучилищното образование започва с промяна на целта, преследването на която ще доведе до очаквани резултати в личностното развитие на детето.

Водеща цел на иновативната авторска програмна система е **СОЦИАЛИЗАЦИЯТА** на детската личност. Под социализация в съвременния смисъл се разбира *процес на изграждане и развитие на личността като резултат от взаимодействието ѝ със социалната и материална околна среда*, което е отразено в мисията на детската градина. Съдържанието, което се влага в понятието социализация, е *да станеш член на едно общество*.

Тази цел кореспондира с необходимостта от поставяне основите на гражданското възпитание в предучилищна възраст. Тази цел се препокрива с целта на предучилищно образование, постановена в ЗПУО. В чл. 5. (1) основните цели на предучилищното и училищното образование са представени по следния начин: *интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете и на всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му*.

Основната цел се декомпозира в следните подцели:

- ✓ Формиране у детето на разбирането, че живота и здравето са ценности с непреходно значение;
- ✓ Формиране на умения за здравословен начин на живот, чрез хигиена, хранене, спорт и овладяване на норми за безопасен живот;
- ✓ Формиране на умения за хуманно-емпатийно взаимодействие на детето с деца и възрастни;
- ✓ Формиране на умения за положително отношение при взаимодействието на детето с природата;
- ✓ Формиране на умения за опазване на собствеността и отношение към труда и парите като първи стъпки в сферата на икономическото възпитание;
- ✓ Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;

- ✓ Формиране у детето основите на гражданина на Република България чрез *съхраняване и утвърждаване на българската национална идентичност*;
- ✓ Формиране на социални умения и компетентности, необходими за успешна личностна реализация и активен граждански живот на детето в съвременните общности.

4. ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВАНИЯ ЗА СТРУКТУРИРАНЕ СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНОВАТИВНАТА АВТОРСКА ПРОГРАМНА СИСТЕМА

4.1. ПОДХОДИ И ПРИНЦИПИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Подходът е съвкупност от начини и средства за постигане на определени цели. Това го отличава от принципа, който е конкретизация на дадена страна в процеса или явлението. Подходите изпълняват няколко функции:

- ✓ да основоположат изграждането на познавателното съдържание;
- ✓ да го структурират;
- ✓ да са ръководни начала във възпитателната стратегия.

Подходите, използвани днес в педагогическата практика, са следните:

а/ Комплексно-интегрален подход. Философска основа на комплексно-интегралния подход се явява учението за всеобщата връзка, която предполага диалектическо единство на цялото към частите, на общото към единичното.

б/ Личностен подход. Същността на личностния подход, или още хуманно-личностен, е обединяването на свободата, любовта и опита в полза на хуманистичното възпитание на детето. По време на организирания възпитателен процес в основата на хуманното отношение лежат проявите на любов на педагога към децата, както и на човеколюбие между самите деца. Тази любов се демонстрира чрез добронамереност на тона и отношението, чрез майчинската грижа към децата, чрез отговорността за тяхното израстване и изграждане като човеци.

В основата на личностния подход, освен хуманизма като философско обяснение на субект-субектното отношение в хода на взаимодействието, стои и персонализмът. Приложението на хуманно-личностния подход извежда потребността от индивидуализация на възпитателно-образователния процес в следните направления:

- ✓ разнообразяване на формите в педагогическия процес;
- ✓ нарушаване на традиционната система на обучение и възпитание и прилагане на нови методи;

- ✓ въвеждане на нови форми на педагогическо взаимодействие;
- ✓ промяна на философията на самата възпитателна система.

в/ Ситуационен подход. Същността на ситуационния подход е да моделира или да използва естествено възникнали ситуации и чрез подходящи техники да ги прилага във възпитателната практика.

г/ Синергетичен подход. Синергетичната методология позволява възникналото многообразие в системата на образованието да бъде разгледано като източник за нейното развитие. Синергетиката изразява **съвместна дейност**, обща енергия, да се прави нещо, тъй като системите се самоорганизируют и се стремят да породят нови структури. Синергетиката е учение за **взаимодействието**, което се явява ключова дума за обяснение на нейната същност. Синергетиката може да бъде определена като наука за самоорганизацията. Синергетичното ноухау се изразява в основни принципи, определящи съдържанието и основните технологични средства за самоорганизацията.

В процеса на самоорганизация се разрушават стари и се установяват нови структури, имащи нови свойства. Тази синергетична теза най-добре се открива в ролята на ИГРАТА, която, освен че е доминираща, основна и водеща дейност в живота на детето, формира неговата личност, подготвя възникването, развитието и утвърждаването на учебната и трудова дейност.

Синергетичният подход е в подбуждане към знание, сътрудничество със самия себе си и с другите хора. От това следва, че комуникативните умения са едни от най-важните от подготовката на детето за училище.

Синергетика обосновава нуждата от:

- ✓ Диалог като синергетично изследване, който може да бъде определен като мисловно и речево взаимодействие, което детето задължително трябва да е овладяло в диадата **диалог-сътрудничество**.
- ✓ Възпитаване на **комуникативни умения**, което се свързва с овладяване от децата на умения да задават и отговарят на въпроси. „Питащо общество” се създава още в детска възраст и обслужва гражданското поведение на личността, без което е немислимо съществуването на гражданското общество.
- ✓ Актуализиране формирането на **безопасно поведение** при взаимодействието на детето със средата като част от гражданското

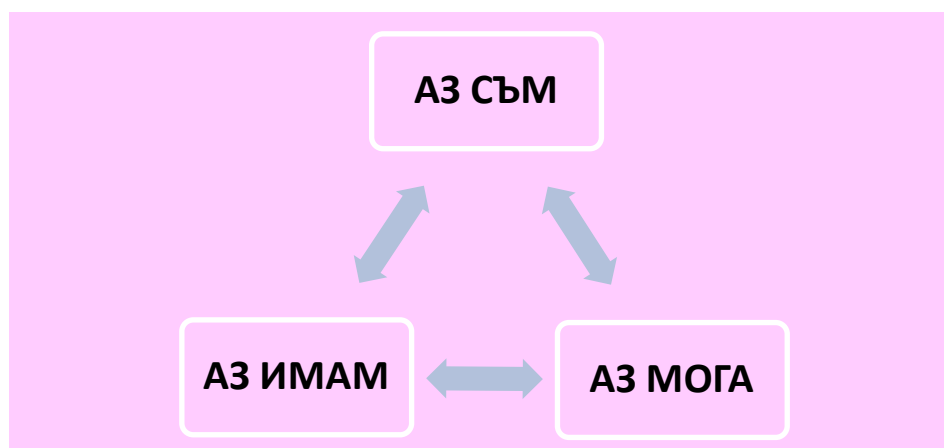
поведение.

✓ Формиране на положително отношение у децата към природата, което се реализира чрез **екологичното възпитание**.

✓ Формиране на положително отношение към труда, собствеността и парите, което пък съдържателно осмисля **икономическото възпитание**.

Синергетичният подход постановява създаване на умения у децата за **съвместна дейност** в системите „възрастен-деца”, „деца-деца”, „дете-природата”, а така също и самоорганизация по посока на личностните изяви на детето във всички негови дейности.

д/ **Резилианс**. Този подход се прилага в социалната, възпитателна, корекционна и терапевтична работа с деца. Чрез него се изгражда възпитателна работа, формираща способности у детето да посреща неудачите в живота и не просто да оцелява, а да се развива и върви напред. **Трите източника на резилианс са:**

Аз съм: Формиране на социални умения за самопрезентиране.

Аз имам: Изграждане на доверие у детето, че хората, в които то вярва, го обичат безусловно и че правата му са гарантирани.

Аз мога: Възпитаване на умение да се намират начини за справяне с проблеми, да се актуализира самоконтрола в екстремни ситуации.

е/ **Екологичен подход**. Той е в основата на предлагания модел за програмна система, понеже се водим от тезата, че на планетата Земя няма дейност, която да не носи екологичен смисъл. Този подход се явява и методологическа основа поради потребността от преосмисляне на антропоцентризма, изразен в потребителската обществена позиция към природата и възприемане на **новата обществена парадигма** –

био[еко]центризма – осмислящ по нов начин взаимодействието на човека в околния свят.

Екологичния подход предполага осъзнаване от възрастните на:

- ✓ Необходимостта от създаване на екологосъобразна среда;
- ✓ Възпитаване у детето на екологосъобразно отношение към себе си;
- ✓ Възпитаване у детето на екологосъобразно отношение към средата;
- ✓ Екологичния подход определя формулирането на възпитателните цели;
- ✓ Структуриране на познавателното съдържание;
- ✓ Технологичното обновление на процеса на педагогическото взаимодействие.

ж/ Компетентностен подход. Този подход акцентира върху качеството на възпитателно-образователния процес, като разглежда не количеството информация, придобита от детето, а нейното качество. Чрез този подход като резултат от педагогическия процес са формираните ключови компетенции, които за края на предучилищна възраст са:

- ✓ Технологични.
- ✓ Информационни.
- ✓ Социално-комуникативни.

з/ Валеологичен подход. Предметът на валеологията е сферата на човешкото здраве. Основни проблеми на проучване са:

- ✓ здравето като биосоциална категория;
- ✓ механизми за опазване на здравето;
- ✓ методи за оценка на индивидуалното здраве;
- ✓ практически способности за съхраняване и укрепване на здравето;
- ✓ теория и методика на валеологичното образование.

Обект на изучаване е здравият човек, а целта е да се формират модели и технологии за съхранение и укрепване на здравето чрез научнообосновани теоретични знания и свързаните с тях практически умения. Валеологията се разглежда като метанаучна теория и практика на здравето.

Характеристиката на валеологията я прави универсална методологическа основа за създаване на теоретични и практически модели за формиране на здравна култура на всички възрастови нива на човека.

Практическото приложение на валеологичния подход в процеса педагогическото взаимодействие при формирането на здравната детска култура включва:

- ✓ Формиране на навици за саморегулация – хигиенни, двигателни, хранителни.
- ✓ Формиране на умения за валеологична оценка и контрол на собственото здраве – знания за функционирането на отделните органи и системи в човешкото тяло.
- ✓ Възпитаване на валеологична култура у родителите за формиране на здравословен начин на живот в семейството.

Принципи за приложение на подходите, изграждащи стратегията:

- ✓ Доброжелателен стил на общуване между всички субекти в системата „семейство – детска градина – институции”.
- ✓ Индивидуален подход в процеса на диалогичното общуване.
- ✓ Ефективни форми на сътрудничество „дете-възрастен” и „възрастен-възрастен”.
- ✓ Динамичност и бързо реагиране съобразно променящите се параметри на системата.
- ✓ Взаимодействие с всички структурообразуващи компоненти на социалната система.

Позоваването на подходите и техните принципи за реализиране на програмната система, придават наукообразния смисъл на стратегията и нейните компоненти.

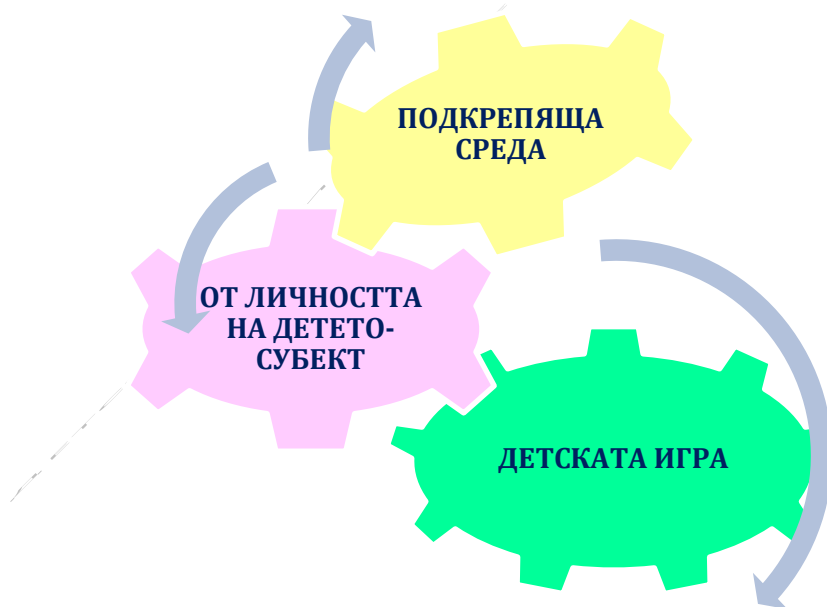
4.2. ФОРМИ НА ПЕДАГОГИЧЕСКО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

В ЗПУО, в чл. 65, ал. 2 е указано, че *Педагогическата ситуация е основна форма на педагогическо взаимодействие* и допълнена от Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование чл. 23 (1), че *тя протича предимно под формата на игра*. В същата Наредба, в чл. 24 (1) са фиксирани броя на педагогическите ситуации по възрастови групи, съобразно на образователните направления.

Свободата на педагога е гарантирана в организираните форми, които са определени като допълнителни от Наредба № 5, чл. 24 съобразно детска градина и целите на педагогическия процес при съблюдаване на теоретичните постановки са своеобразието на учебните форми и зависимостта им от игровата дейност.

Своеобразието на формите на учебна дейност в доучилищното обучение се определя от компоненти представени във фигура № 8

Фигура № 8

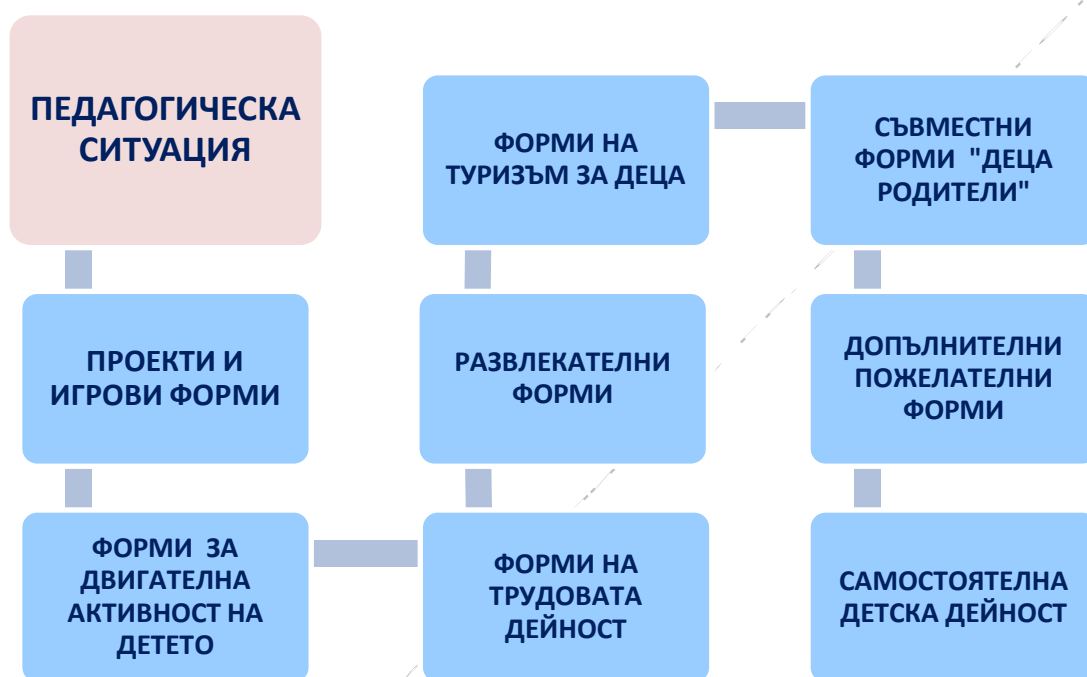
Различните форми трябва да гарантират резултати в следните посоки:

- ✓ задоволяване на детските потребности от актуална информация;
- ✓ постигане осигуреност на детската себеизява и творчество;
- ✓ овладяване от децата на елементи на учебната дейност;

- ✓ разширяване свободата на педагога за действие;
- ✓ предоставяне на повече място за собствена изява и съобразяване с актуалните потребности на децата.

Графичното представяне на многообразието от форми на педагогическо взаимодействие в педагогическия процес в детската градина е показано на фигура № 9

Фигура № 9

Теоретичните обосновки на предложените форми, към които ще се придържаме, са следните:

Педагогическата ситуация като основна форма на педагогическото взаимодействие е динамично съчетаване на редица обективни обстоятелства, условия и фактори, изграждащи конкретно социално-педагогическо събитие, поставящо участниците в позиция, изискваща активни действия от тях или намесата на трета страна за тяхното благополучно разрешаване. Тя се явява пресечна точка на определени социални дейности и конкретни личностни интереси, желания, мотиви и действия.

Проекти и игрови форми. Проектът е иновативна форма на педагогическо взаимодействие, чието разработване е един непрекъснат творчески процес по неговото обогатяване. Проектите са широко застъпени в педагогическия процес в много образователни системи. Включените в

проектна дейност деца правят първите си стъпки в изследвания в областта на науката. В проектите се прилага интегралния подход както по отношение на образователното съдържание, така и към използваните средства. Чрез проектната работа се възпитава сътрудничество и умения за екипна дейност у децата.

В педагогическия процес се включват технологично апробирани от авторите на програмната система проекти със следното съдържание:

- ✓ Работа с децата по проекти за формиране на сътрудничество и емпатия;
- ✓ Работа по тематични проекти с патриотична насоченост;
- ✓ Работа по тематични проекти с екологична насоченост.

Игровите форми на педагогическото взаимодействие в предучилищна възраст интегрират в себе си всички основни човешки дейности, каквито са комуникативната, съставена от общуване и взаимодействие с други деца и възрастни, ученето /познавателно-изследователската дейност/, включващо узнаване, откривателство и усвояване, и творческо-продуктивната дейност, съдържаща изобразителни, литературни, музикални, конструктивни и трудови действия.

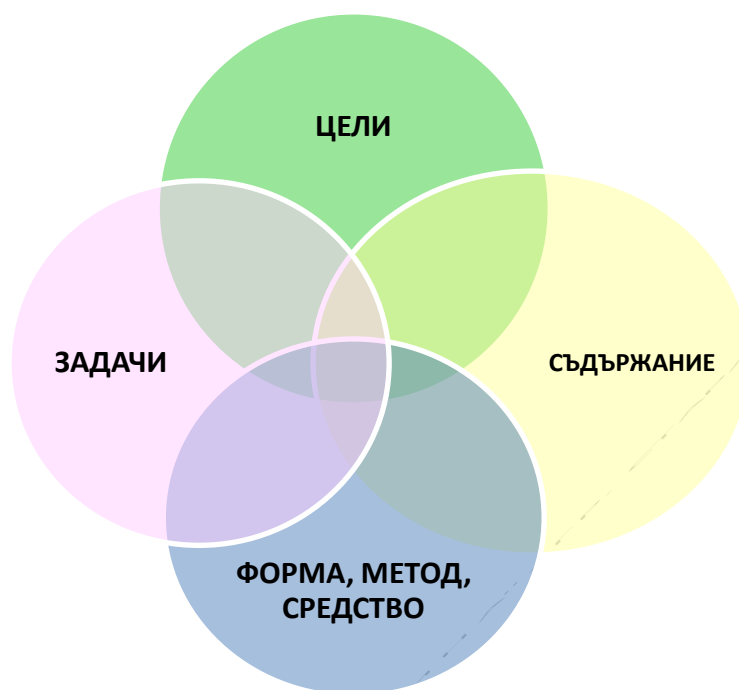
Играта е неизменен спътник на човека през детството му и най-естественият начин за активно занимание и общуване с другите. Тя е поле за творческо преобразяване на заобикалящия го свят, независимо че преобразяването е само условно, символично, непродуктивно и неадекватно. В играта детето проявява самостоятелност, активност и творчество, поради което тя се явява едно от най-ефективното и приемливо средство и форма за възпитание и развитие на детето.

За възпитателно-образователния процес приемливи са и двата основни вида игри – творческо-ролевите и игрите с открити правила и техните типови проявления. Чрез творческо-ролевите игри се постига ранна социализация на детето и усвояването на общочовешката ценностната система, а игрите с открити правила допринасят и за интелектуалното, нравствено-естетическо и физическо възпитание и развитие на децата.

Ценността на играта е в самия процес, а не в продуктивния резултат от нея и затова тя е подходящо средство за организиране на учебно-познавателната дейност понеже е синтезирала в себе си формата, средството и метода, както и целите, задачите и съдържанието като основни конструкти на педагогическия процес.

На фигура № 10 графично са представени интегративните функции на играта в педагогическия процес.

ФИГУРА № 10

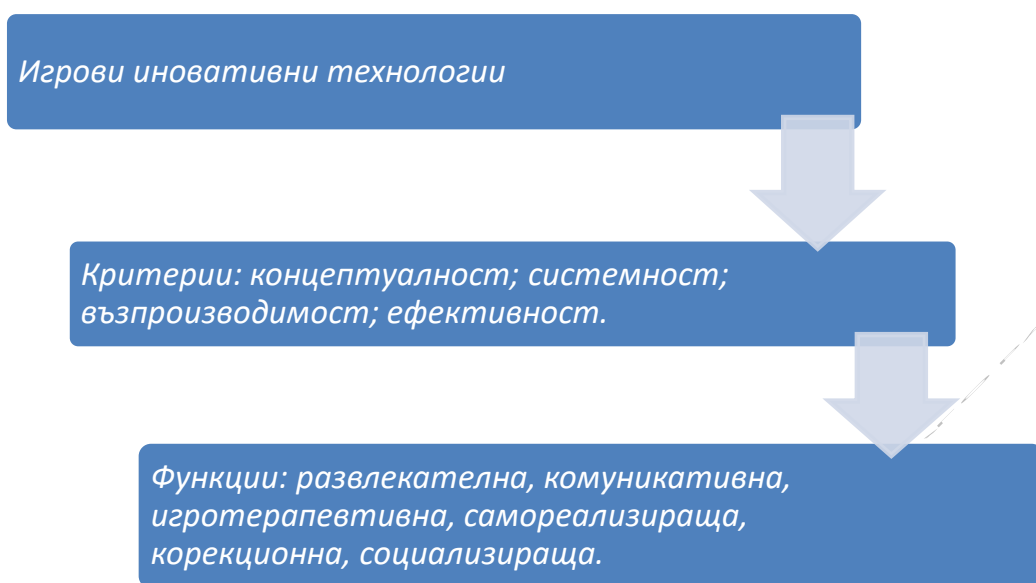

Основни механизми за педагогическо взаимодействие в процеса на игровата дейност:

- ✓ Моделиране на социални отношения в нагледно действена форма и ориентиране на детето в тях.
- ✓ Изменение на позицията на детето и преодоляване на познавателно-личностния егоцентризъм и осъзнаване на собственото “Аз” и формиране на социални способности и компетентности за решаване на проблеми.
- ✓ Формиране на реални равноправни партньорски отношения на сътрудничество и кооперации между връстниците, което обезпечава възможността за позитивно личностно развитие на детето.

На фигура №11 са представени иновативни игри и игроподобни форми с конкретни възпитателни функции. Включените в авторската програмна система игри са авторски, част от които са непознати за нашата теория и практика.

Фигура № 11

Презентиране на иновативни игри:

- ✓ Система от игри и игроподобни форми за екологично възпитание (предложени от авторите на програмната система). Игрите са авторски, съобразени по предназначение за всяка възрастова група и са част системата за екологично възпитание на К.Галчева.
- ✓ Система от игри за формиране на диалогично-комуникативни умения (предложени от авторите на програмната система).
- ✓ Система от игри за формиране на сътрудничество и формиране на нравствени модели на поведение (предложени от авторите на програмната система).
- ✓ Система от игри за преодоляване на агресията (подвижни кооперативни /съвместни/ игри по системата Тери Орлик).
- ✓ Система от игри за формиране на емпатия (предложени от авторите на програмната система).
- ✓ Система от игрови упражнения за развитие на играта драматизация (предложени от авторите на програмната система). Игрите развиват уменията на децата да импровизират, да разширяват сюжета, да разнообразяват изразните средства и др.

Допълнителните форми на педагогическо взаимодействие според чл. 65, ал.3 са: *дейности, които се организират от учителя на групата извън педагогическите ситуации съобразно потребностите и интересите на*

децата. Избраните форми допълват и разнообразяват дневния престой на детето в детската градина с интересно и занимателно съдържание като:

✓ **Форми за двигателна активност на детето** – многообразие от подвижни и музикални игри; спортни развлечения; спортни празници.

✓ **Форми на туризъм за деца** – екскурзии; организиране на тематични лагери (зелена седмица, детето и морето; детето и планината, и др.) пикници, походи и разходки (по време на различните форми на туризъм, организираните подходящи игри с природни материали, както и целесъобразното използване на ландшафтните условия и растителността ще позволят практическо осмисляне на овладени знания за природата) и др.

✓ **Развлекателни форми** – (Приобщаване децата към духовността на възрастните е свързано и със създаване на празнично-обредна система характерна за празничния календар на детското заведение и населеното място, и оформянето им като традиция).

✓ **Форми на трудова дейност:**

• **Съдържание на трудовата дейност:**

➤ Видове детски труд според съдържанието: самообслужващ труд; битов труд; труд в природата; учебен труд.

➤ Видове детски труд според периодичността на приложението му: ежедневен; периодичен.

➤ Видове труд според насочеността му: труд за себе си; труд за други хора и природата; труд с обучаващ характер.

• **Форми за организация и провеждане на детския труд.**

Практическото реализиране на детските трудови изяви се осъществява чрез следните форми за неговото провеждане:

➤ Индивидуална форма на труд. Чрез тази форма трудът е почти напълно индивидуализиран. Чуждата намеса (на възрастния) е сведена предимно до мотивиране, показ, инструкции, съвети, стимулиране, одобрение и оценка.

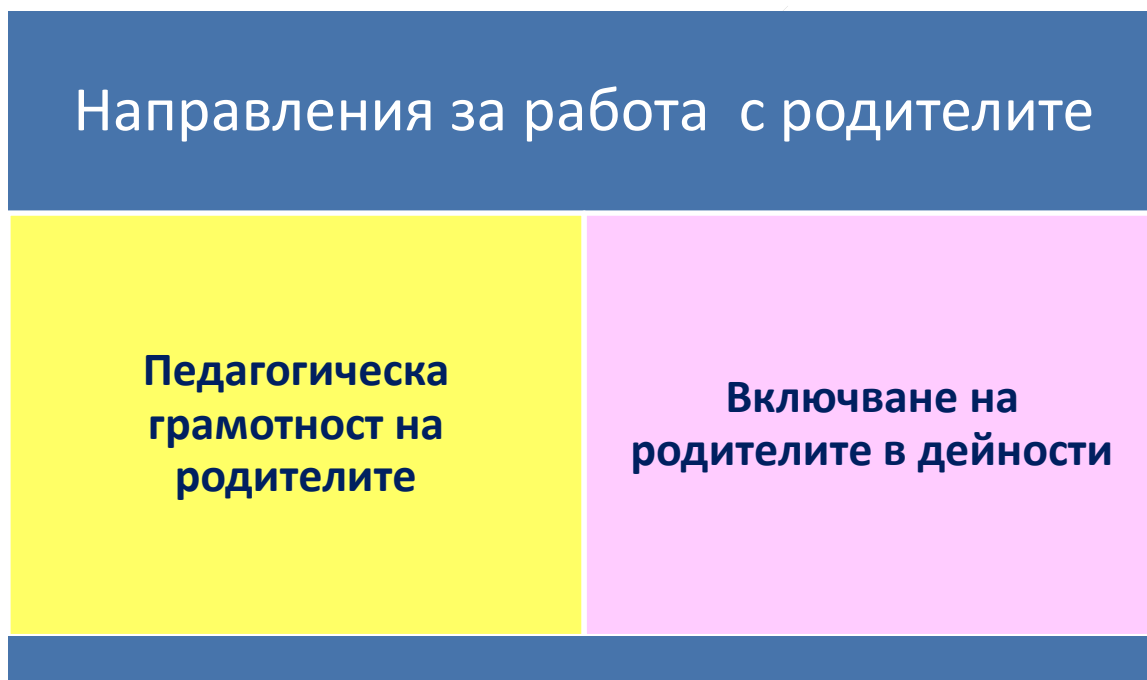
➤ Групова форма на труд. Тази форма позволява да се формират умения у всяко дете да планира и разпределя на индивидуални действия, на общата дейност и на резултатите от тях, да оценява приноса на всеки за крайните постижения от труда.

✓ **Съвместни форми.** Ефективно взаимодействие „Детска градина–семејство”. Форми на съвместна работа:

- „Училище за родители”;
- Консултативен център;
- Тематични дни „Ден на семејството”;
- Съвместни дейности – вернисаж; базари;
- Тематични изложби;
- Библиотека на родителите;
- Творчески лаборатории;
- Интелектуална игротека.

На фигура № 12 графично е представен проектът за работа с родителите. Двете направления са равнопоставени:

Фигура № 12

1. Педагогическа грамотност на родителите включва:

- Консултации;
- Лекции;
- Тренинги;
- Семинари;
- Открити форми;
- Конференции;

- Работа в творчески групи по интереси;

2. Включване на родителите в дейности:

- Състезания;
- Конкурси;
- Концерти;
- Работа по интереси;
- Дейности по предложения на родителите.

3. Разработване и реализиране на проект за съвместна дейност с родителите.

✓ **Допълнителни пожелателни форми** – изучаването на чужди езици; практикуване на различни видове спорт; включване на детето в различни изкуства.

Самостоятелна детска дейност – автодидактична форма за организация на детската игра; индивидуална форма на педагогическо взаимодействие „педагог–дете”; работа с бързо успяващи и надарени деца; организиране на възможност за дейност по интереси на децата.

5. ИНОВАТИВНИ ПРАКТИКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ КВАЛИФИКАЦИЯТА НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ЕКИП

Отмина времето, когато университетската диплома беше гаранция за професионална пригодност. В информационния и динамично променящ се свят беше изведена максимата „Учене през целия живот”.

В Закона за предучилищно и училищно образование, чрез чл. 221, ал. 1 се напомня на педагогическите специалисти, че повишаването на квалификацията е *...непрекъснат процес на усъвършенстване и обогатяване компетентностите ... за ефективно изпълнение на изискванията на изпълняваната работа и за кариерно развитие*, а ал.2 на чл. 223 изисква те да повишават квалификацията си с не по-малко от 16 академична часа годишно и не по-малко от 48 академични часа за всеки период на атестиране, според член 222, ал. 3.

Професионалната квалификация е първото стъпало, от което се тръгва за надграждане на професионалните умения, наречено най-общо изграждане на професионална кариера. За педагозите тази надграждаща квалификация е най-вече необходима поради следните няколко причини:

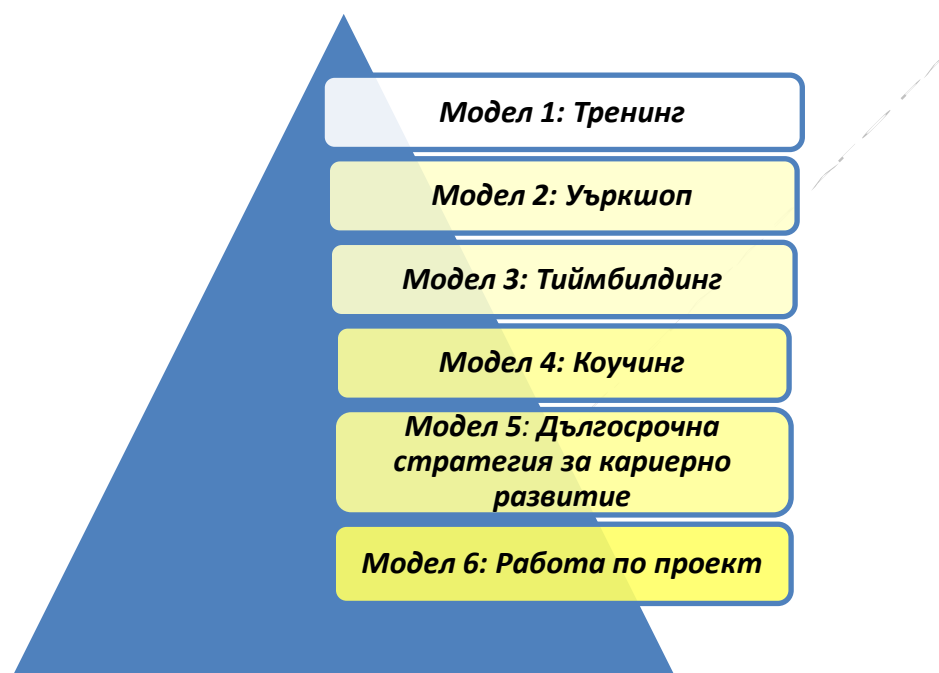
- ✓ Педагогиката като наука се развива много динамично. Може да се каже, че клонирането ѝ е твърде бързо, за да се разчита само на овладените знания в университета.
- ✓ Иновативността в педагогическия процес пряко зависи от непрекъснато проследяване на новостите и технологиите за тяхното прилагане в педагогическия процес.
- ✓ Създаването на дългосрочни планове, следващи стратегията на детското заведение и от професионално обогатяване.
- ✓ Квалификационната дейност определя статуса на детския учител според посетените форми.
- ✓ Има тежест при определяне на трудовото възнаграждение.
- ✓ Прилагане на нови форми за квалификация с цел преодоляване лекционната еднотипност при провеждането ѝ.

Квалификационната дейност да е за всички субекти – директори, учители, помощник-възпитатели и родители.

По форма и съдържание поддържаща квалификация не се изчерпва с формално подбрана тема и прочитането на няколко часови лекции, та било те и подпомогнати от технически съвременни средства. Технологично

процесът на професионално обогатяване непрекъснато се усъвършенства. Квалификацията трябва да съответства по актуалност на потребностите на педагозите: от най-новите теоретични постановки, чието практическо приложение ще доведе до по-високи възпитателни резултати.

Фигура № 13

Модел 1: Тренингът е форма на групово взаимодействие. Научното му проявление почива върху принципни начала от типа: „Тук и сега”; Принцип на активността; Принцип на изследователската и творческа позиция; Принцип на осъзнатото поведение; Принцип на конфиденциалността.

Модел 2: Уъркшопът е форма за отработване чрез различни техники на професионални умения, прилагането на които в педагогическия процес ще доведе до нови по-високи възпитателни резултати.

Модел 3: Тиймбилдингът предлага възможност да се подобрят взаимоотношенията в един екип, с което да се повиши качеството на неговата работа. Съчетаването на обучение с игри, културна програма, развлечения и забавления позволява да се покажат най-добрите качества на личността, които в ежедневната дейност невинаги е възможно да се проявят. Изграждането на положителен климат и добронамерена комуникация стимулират и позитивните отношения.

Модел 4: Коучингът е целево диалогично консултиране, в центъра на което е поставена търсещата усъвършенстване личност. Разликата му с други видове консултиране е, че коучингът не предлага готови решения.

Модел 5: Дългосрочна стратегия за кариерно развитие на екипа:

✓ Алгоритъм на дейностите според потребностите на субектите и преследва ефекта на пълзела: Учители; Родители; Деца; Общественост.

✓ Моделът се апробира по научното ръководство на хабилитиран университетски преподавател.

✓ Планирането на квалификационните дейности е според стратегията и потребностите на детското заведение, съобразно най-новите и актуални проблеми на педагогическата и психологическа наука.

✓ Алгоритъм – теоретичен цикъл-практическо приложение с включване на родители, представяне на опита на научен национален форум.

✓ Създаване на „Училище за родители” и тренинги по актуални за възпитанието въпроси. Включване на родителите в открити практики като преки участници в педагогическите ситуации.

✓ Провеждане на подходящи форми с децата и родителите.

Модел 6: Работа по проект.

✓ Въвеждащо обучение по темата на проекта.

✓ Разработване на модел за изпълнение на проекта.

✓ Разработване на мини проекти съобразно възрастовите групи, които да включват система за приложение целите на проекта в педагогическия процес.

✓ Апробиране на система от диагностични процедури за отчитане на детските постижения.

✓ Актуализиране на материалната среда съобразно целите на проекта.

✓ Планиране на съвместна работа с родители.

✓ Ресурс за изпълнение на проекта.

Планирането на повишаването на професионалната квалификация е за всяка учебна година според интереса на членовете на екипа и потребностите от иновиране на наличния опит на колегията като цяло.

6. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА СТРАТЕГИЯТА

Мониторингът и контролът като основна управленска функция на директора са призвани да осигурят ефективното изпълнение на заложените в стратегията на детското заведение цели и резултати. Мониторингът и контролът в основата на управленската дейност на директора на детската градина.

Процесът на мониторинг изисква непрекъснато набиране на количествени и качествени данни за всички сфери на дейност в детското заведение. Отчетеното текущо състояние и изпълнение се сравнява с първоначалните очаквания за тяхната реализация. Целта е при необходимост да се направят необходимите корекционни действия. Всичко това се прави, за да се подобри дейността на всички звена и качествено изпълнение на заложените проекти, планове и дейности.

Модел на мониторинг и контрол на директора като наблюдение, анализ и оценка на целокупния живот и дейност в детската градина е представен във фигура №14.

Фигура № 14

септември	1, 2, 2.1, 5, 6, 11, 14, 15, 16
октомври	1, 2.1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15
ноември	2, 2.1, 2.2, 3, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16
декември	1, 2, 2.1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15
януари	1, 2, 2.1, 2.2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16
февруари	1, 2, 2.1, 2.2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 15
март	1, 2, 2.1, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16
април	2, 2.1, 2.3, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15
май	2, 2.1, 3, 4, 6, 9, 11, 13, 14, 15
юни	1, 3, 6, 7, 11, 14, 15, 16
юли	1, 3, 5, 11, 14, 15
август	1, 3, 5, 6, 7, 11, 14, 15

Обозначение на дейностите, подлежащи на мониторинг и контрол:

1. Непрекъснат мониторинг и контрол върху спазването на изискванията за трудова дисциплина.

2. Изпълнение на седмичната програма за възпитателно-образователните дейности.

2.1. Частичен мониторинг и контрол.

2.2. Цялостен мониторинг и контрол.

2.3. Тематичен контрол.

3. Спазване правилника за вътрешния ред.

4. Изпълнение на решенията на педагогическия съвет.

5. Административна и стопанска дейност.

6. Опазване на материално-техническата база.

7. Изпълнение на бюджета.

8. Здравословно състояние на децата:

а/ на 3 месеца – от педиатър.

б/ на 6 месеца – ръст и тегло.

9. Документация, която отразява възпитателно-образователната дейност на учителките.

10. План за евакуация.

11. Контрол на финансовата документация – всеки месец.

12. Обхват на децата и посещаемост.

13. Санитарен контрол – всяка седмица.

14. Правилник по охраната на труда.

15. Квалификационна дейност и атестация на персонала.